TARJÁN G. GÁBOR

Karhatalom a huszadik században Magyarországon

Már az 1881-es rendőrségi törvény is foglalkozott a rendőrség karhatalmi és fegyverhasználati jogával „nagyobb mérvű” népcsoportosulás, illetve „lázadás” esetén, aminek eredménytelensége esetén a katonaságot kellett csapat-erőként bevetni.¹ A belügyminiszter által kiadott, 1893-tól érvényes szolgál-ati utasítás három évtizedre határozta meg a rendőrség működését.² A csapaterőt a Mosonyi utcában elhelyezett lovas osztály jelentette, amelyet szükség esetén az ugyancsak ott állomásozó tartalékosztály rendőreivel erő-sítettek meg. Utóbbi fő erejét a próbaidős és újonc rendőrök adták.

1918-ban az októberi forradalom győzelme utáni demonstrációk és tünte-tések szükségessé tették egy közbiztonsági célokat szolgáló csapaterő létre-hozását. Ezért november 2-án kiszolgált altisztekből és tisztekből a Belügy-minisztérium felügyelete alatt megalakult a Budapesti Védőrség, amelynek elnevezése hamarosan Budapesti Állami Rendőrségi Karhatalomra válto-zott.³ Létszáma háromezer fő körül mozgott. A rendőrséget támogató másik karhatalmi alakulat a szervezett (szociáldemokrata) munkásokból álló Nép-őrség volt, amelynek vörös karszalagot viselő tagjai önálló intézkedésre nem jogosultak. A Tanácsköztársaság idején a belügyi népbiztosság által 1919. március 26-án létrehozott Vörös Őrség jelentette az elsődleges rendőri csa-paterőt, amely kiegészítő részét alkotta a Vörös Hadseregnek is, azaz egysé-geit a hadsereg kötelékébe lehetett áthelyezni. Állományába átvették a koráb-bi rendvédelmi szervek tagjait is, csendőröket, rendőröket, határrendőröket stb. A rendfenntartó erők közé különböző különítmények, csoportok is tarto-ztak, mint például a Falk Miksa utcai tengerészdandár karhatalmi különítmé-nye. Leghírhedtebb e szervezetek közül a mintegy kétszáz főt számláló Cserny-különítmény (ismertebb nevén a Lenin-fiúk) volt, amelynek tagjait nem véletlenül nevezték „bőrruhás terroristák”-nak.

¹ 1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről, 32–34. §

² A szolgálati szabályzatot halála előtt Török János főkapitány készítette. Rendeletként 1892. 10.338 tk. eln. szám alatt *A rendőri őrség rendeltetése és hatásköre szervezeti szabályzata és általános szolgál-ati utasítása* címmel jelent meg.

³ 10.646/1918. sz. belügyminiszteri rendelet: Ideiglenes szervezési szabályok és utasítások.

1919. október 1-jével, az önkormányzati rendőrségek államosításával létrejött az egységes „magyar királyi államrendőrség”. *Ráday Gedeon* belügyminiszter 1921. július 2-án megsejmelte a Mosonyi utcai laktanyában – ahol a fővárosi rendőr-főparancsnokság működött – elhelyezett 429 fős őrszemélyzetet (114 lovas, 275 tartalék, 40 tanosztály). „Ezt az állandó létszámú karhatalmi alakulatot a rendőrség államosításakor a váratlan esetek, utcai megmozdulások, tüntetések során szükségessé váló rendőri beavatkozásra szervezték meg.”⁴ 1919-ben kezdődött meg a Magyar Királyi Csendőrség újjászervezése is, amely katonai mintára szervezett rendvédelmi szervként karhatalmi erőként is működött.

1932. január 8-án a Mosonyi utcai rendőrlaktanyában karhatalmi századot hoztak létre, amelyet 1934. április 16-án – a létszám megduplázásával – zászlóaljja fejlesztettek. A zászlóalj tagjait folyamatosan oktatták. A rendőrbot, kard, pisztoly, karabély használatát éppúgy ismerniük kellett, mint a gépfegyver, a golyószóró és a páncélcocsi kezelését. A zászlóalj négy századból – és a zenekarból –, századonként négy szakaszból, szakaszonként két rajból állt. „Létszáma: 10 tisz, 13 altisz, 8 altiszi vizsgát tett tisztes, 384 rendőr. A zászlóalj állománya az ideiglenes minősítésű rendőrökből és az egyes osztályokról vezényeltékből állt, így az állomány kétharmada folyamatosan változott. Ez alól csak a törzsszázad volt kivétel, amely főkapitánysági készenletben volt. A törzsszázadhoz vezényelt altisztek és rendőrök kiválogatása megkülönböztetett figyelemmel történt, akiknek legalább 5-10 évi szolgálatot kellett rendelkezniük.”⁵

Két századot (első és harmadik) az Üllői úti Mária Valéria-rendőrtelen, míg a második és negyedik századot a Mosonyi utcai rendőrlaktanyában helyezték el. A zászlóalj karhatalmi szolgálatot látott el tömegmegmozdulások idején, szükség esetén továbbra is felhasználták a próbarendőröket, valamint kerékpáros, lovas szakaszokat és a rendőrszenekart is erre a feladatra. A zászlóalj parancsnokává *Mihály Lajos* rendőr főfelügyelőt nevezték ki. 1938-ban a karhatalmi zászlóaljból százan láttak el állandó készséget, közülük huszonötön teljes felszereléssel azonnal bevetethők voltak.

A Mosonyi utcában kezdte meg működését 1945-ben a budapesti rendőr-főparancsnokság, s a korábbihoz hasonló szervezeti felépítésben a karhatalmi zászlóalj (Magyar Államrendőrség Budapesti Karhatalmi Zászlóalja). A

4 Keszler István: A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után (1919–1924). Rendvédelem-történeti Füzetek, 1994/5., 86. o.

5 Sas Ferenc: A 125 éves fővárosi rendőrség története. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2006, 32. o. <http://www.rendeszettudomanyi.hu/documents/A125eveselsozsoval.doc>

zászlóalj látta el a miniszterelnökségi és képviselőházi őrségi szolgálatot, objektumokat őrzött, ellátta az államrendészeti vezényléseket és karhatalmat nyújtott a razziákhoz. A zászlóaljon belül működött egy rohamosztag a védett helyen megbúvó veszélyes bűnözők elfogására és speciális feladatok végrehajtására. 1946 elején felállították a II. sz. riadó karhatalmi zászlóaljat is, majd szeptembertől a központi kiképző zászlóalj segítette a karhatalmi tevékenységet. 1949-ben az Államvédelmi Hatóság részeként megszervezték a belső karhatalmat. A rendőr karhatalmi egységekből és toborzott hivatásos állományból 1949–1950-ben Budapesten egy karhatalmi és egy őrségi zászlóaljat, hat megyeszékhelyen, a nagyvárosokban és a kiemelt objektumokban őrségi századokat hoztak létre. 1950 közepétől a karhatalom fokozatosan áttért a sorozott állományra. Májusban vonultak be az első sorköteles fiatalok a hároméves – néhány évvel később 27 hónapos – karhatalmi szolgálatra. A biztosítási, őrzési, karhatalmi feladatok ellátása mellett részt vettek szökött személyek, határsértők felkutatásában, elfogásában, elemi csapások elhárításában, a káros következmények felszámolásában, a kötelező beszolgáltatás teljesítésének biztosításában. Az 1953-as átszervezés után (BM Belső Karhatalom) 1954. október 21-én a belügyminiszter parancsba adta egy 350 fős karhatalmi zászlóalj felállítását – a BM budapesti főosztálya vezetőjének alárendelve –, amely három századból és egy motorkerékpáros szakaszból állt. Egy század állandó készenlétben volt, a másik kettő közbiztonsági (járőr)szolgálatot látott el. A fővároson kívül egy karhatalmi-őrségi ezred Pécsen, egy-egy zászlóalj Győrön, Szombathelyen, Szegeden, Debrecenben és Miskolcon állomásozott. 1956 októberében karhatalmi egységek harcoltak a rádiónál, a Köztársaság téri Budapesti Pártbizottság épületében, a déli vasúti összekötő hídnál, a Róna utcai BM-objektumnál, a Fehér úti Finommechanikai Gyárnál, az Athenaeum Nyomdánál, a Gellérthegyi emlékműnél és még több ponton Budapesten. A harcokban negyvenkilenc karhatalmi tiszt, tiszt-helyettes és sorozott halt hősi halált. Néhány karhatalmi alegység az október 30-i feloszlítás után is együtt maradt.

1956. november 9-én a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány és a Magyar Szocialista Munkáspárt közös határozatban foglalt állást az új karhatalom felállításáról. (Ezt megelőzően már november 7-én *Pöcze Tibor* rendőr vezérőrnagy mint az Országos Rendőrkapitányság vezetője megparancsolta az Országos Rendőrkapitányság Karhatalmi Ezredének felállítását *Falus György* alezredes parancsnoksága alatt, objektumvédelmi és járőrszolgálati feladattal.⁶) A fegyve-

⁶ Az Országos Rendőrkapitányság Vezetőjének 1. sz. napiparancsa. Budapest, 1956. november 7. <http://osaarchivum.org/files/fa/357/2/1/13-40.pdf>

res erők minisztere, *Münnich Ferenc* november 8-án szolgálattételre jelentkezésre szólította fel a tiszteket. Először katonai, majd belügyi területen szervezték újjá a karhatalmat. Utóbbi bázisát a Mosonyi utcai rendőrlaktanyában tartózkodó négyszáz rendőr és hatvan partizán alkotta. Münnich Ferenc utasítása és *Soós György* ezredes, Budapest új rendőrfőkapitánya parancsa alapján kellett létrehozni a BM Karhatalmi Ezredet⁷, amely a fővárosi főkapitányságon belül működött. A karhatalmisták kétnyelvű igazolványában is a „budapesti karhatalmi ezred tagja” felirat szerepelt. A Belügyminisztérium a decemberben létrehozott ezeröttszáz-ezerhétszáz fős ezredet – *Guba László* parancsnoksága alatt – rendőrökből, határőrökből, a volt államvédelmi szervek és a partizánszövetség tagjaiból, a pártszervezetek által toborzottakból állította fel. Működését mintegy háromezer-ötszáz önkéntes segítette. Az ezredparancsnokság és a *Béres István* vezette I. zászlóalj a Mosonyi utcában helyezkedett el. A II. zászlóalj *Kiss Kálmán* parancsnokságával a Böszörményi úti laktanyában, a III. zászlóalj *Orbán Miklós* vezetésével a Hunyadi-laktanyában állomásozott.

A karhatalmisták és a rendőrök között nem volt felhőtlen a viszony, amit bizonyít, hogy a karhatalmisták III. zászlóaljának 18 fős küldöttsége 1957. január 1-jén felkereste az akkor még nagy hatalmú *Marosán Györgyöt* – aki következő hónapban a Központi Bizottság adminisztratív titkáráként *Kádár János* helyettese lett –, és előadták problémáikat: 1956. december elején úgy tájékoztatták őket, hogy korszerű fegyverzettel és technikával szerelik fel őket, ami vontatottan vagy egyáltalán nem történik meg. Hiába kértek, nem kaptak komolyabb feladatokat, és ezt szándékosnak tartják. A rendőrség egyes vezetői – véleményük szerint – lebecsülik a karhatalmistákat, objektumörtséget látnak el, aminek következménye, hogy esetenként karhatalmi feladatokra csak az egység tizenöt százalékáa bevethető. Fegyvereik használhatatlanok, igazolványaikat nem fogadják el a rendőrök, és előfordul, hogy beviszik őket a kapitányságra. S volt olyan társuk, akit igaztalanul vádolva, hogy lövöldözött, gumibottal megverték. A személyi állományt felháborítja egyes rendőri vezetők és rendőrök magatartása. „Pl. a *Ferihegyi repülőtér őrsparancsnoka* – *Uj fhdgy.* – olyan színezetű eligazítást tartott, amelyből az következett, hogy az őrség feladata a repülőtér megvédeni a szovjet katonáktól, hogy azok ne lopjanak el semmit. Ugyanezen a repülőtéren szolgálatot teljesítő rendőrök szolgálat közben isznak, fegyverüket pálinkáért eladják.”⁸ Úgy vélik, a rend-

⁷ 10-10/1956. BM sz. utasítás; 13/1956. BM sz. parancs.

⁸ A szóban előadott panaszokat írásban rögzítették, és Marosántól eljuttatták Kádárnak (is), aki január 4-én olvasta. 5-56 Budapesti Forradalmi Karhatalmi Ezred III. zászlóalj.

<http://osaarchivum.org/files/fa/357/2/1/15-56.pdf>

őri vezetők egy része azon a véleményen van, hogy az ellenforradalmat szétzúzták, a karhatalmi alakulatokra februárig számítanak, utána ebben a formában fel kell számolni őket. Javasolták, hogy fejlesszék őket önálló alakulattá, ne tartozzanak a rendőrség állományába, hanem legyenek a kormány közvetlen tartaléka.

A karhatalmi ezred fegyveres politikai szervként működött, amit a feladatait rögzítő karhatalmi utasítás is tükrözött. Belső feladatokra szerveződött, a forradalom teljes katonai és politikai felszámolására. Őriztek objektumokat, a Ferihegyi repülőtértől kezdve hidakon és benzinraktárakon keresztül a kormánygarázsig. Részt vettek a forradalom teljes felszámolásában, tüntetések oszlatásában, letartóztatásokban. Az egységeket nyitott teherautókon szállították az egyik bevetési helyszínről a másikra. Az I. zászlóalj kijelölt alakulata végezte *Buncsák László* parancsnoksága alatt Kádár János és Münnich Ferenc személyi biztosítását hat-hat fővel. Feladatukat Kádár személyi titkárai, *Erdélyi Károly* és *Ribánszky Róbert* határozta meg. 1957 elején, amikor az emberek tömegével menekültek a zöldhatáron keresztül Nyugatra, az ezred kapta feladatul a határ megerősítését. Egy-egy század végezte a Győr–Sopron és a Győr–Hegyeshalom vasútvonalak ellenőrzését, más egységek a csornai határőrkerületben tevékenykedtek. Voltak egységek, amelyek már Budapest után, Biatorbágy és Komárom térségében szedték le a vonatról a menekülni akarókat. Néhány hét múlva sorkatonák váltották fel a karhatalmistákat.

Május 1-jén, a Hősök terén tartott nagygyűlésen Kádár János külön szólt a karhatalomról mint olyan fegyveres erőről, amelyet a rendőrségen belül elsőként szerveztek újjá, s amely kemény fellépésével szerzett érdemeket. (Győrtött november 11-én alakult meg a karhatalmi zászlóalj 126 fővel. A zászlóalj részeként működtek a karhatalmi századok Mosonmagyaróváron és Sopronban. Karhatalmi egységek más nagyobb vidéki városokban – például Salgótarjánban – is működtek.) Június 28-án (más helyeken: július 5-én) a belügyminiszter 25. számú parancsával létrehozták az ORFK Karhatalmi Parancsnokságot *Solymosi József* rendőr ezredes vezetésével.⁹ Az indok: „*Jelenleg a karhatalmi egységek vezetés szempontjából nincsenek központilag összefogva, mely csökkenti a karhatalmi egységek ütközésszerűségét, szolgálati rendszerének, kiképzésének egységes irányítását.*” Ezért az ország összes rendőr-karhatalmi és őrségi egysége minden tekintetben az új parancsnokság

⁹ A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 25. számú parancsa. Budapest, 1957. június. 28. BM. (8-76/232/1-19571) 6-200/1957 <http://osaarchivum.org/files/fa/357/2/1/16-39.pdf>

irányítása alá került, azaz a budapesti főkapitány sem rendelkezett közvetlenül a karhatalmi zászlóaljakkal. Ettől kezdve az objektumok őrzését is a „si-ma” rendőri állománnyal kellett megoldani; emiatt a miniszter megemelte a rendőri őrszemélyzet létszámát. Budapesten egy karhatalmi és őrségi ezred, Miskolcon, Debrecenben, Szegeden, Szombathelyen, Győrött és Pécsen egy-egy zászlóalj tartozott az új, centralizált parancsnokság alá.

A Honvédelmi Tanács 1958. március 14-én rendelkezett arról, hogy a karhatalom hivatásos állományát 1959. március 1-jéig sorozott állományra kell lecserélni. A sorállományú feltöltéssel párhuzamosan az ideiglenes szolgálatot ellátó, belügyi és polgári életből érkezett dolgozók visszatértek munkahelyeikre.

Az alkoholt kedvelő karhatalmisták mint a „Munkás-Paraszt Kormány megbízható, erős támaszai” azonban gyakran „önkénteskedtek”, ennek következtében többen meghaltak, illetve súlyos sérülést szenvedtek. Ezért 1957. március 28-án a belügyminiszter parancsban írta elő a „forradalmi törvénytesség” betartását, és megtiltotta a szolgálat alatti szeszital-fogyasztást.¹⁰

1957. januárjában az MSZMP ideiglenes intézőbizottságának döntése alapján kezdődött el a munkásőrség szervezése a csehszlovák „népőrség” mintájára. Az egységek szakmai irányítása az illetékes (kerületi, megyei) rendőrkapitányságok alá került, míg a felvételtől a pártbizottságok döntöttek.¹¹ Március 9-én a munkásőrség országos parancsnoka és az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének parancsa a két – egyébként egymással rivalizáló – szervezet együttműködéséről kimondta egyebek között, hogy „*karhatalmi feladatok végrehajtása esetén a munkásőrség egységei csak csapatalakulatokban használhatók fel, rendőri és karhatalmi egységekkel közösen*”.¹²

1961. január 1-jétől a BM karhatalomban a tiszteken és tiszthelyetteseken kívül sorozott állományúak is szolgáltak, így töltve le 27 hónapos katonaidéjüket. Ezekre a parancsokat életük árán is végrehajtó fiatalokra azért volt szükség, mert a karhatalom – a hivatalos megfogalmazás szerint – csak így tudta biztosítani a Magyar Népköztársaság belső rendjének védelmét.¹³

10 A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 4. számú parancsa az egyes karhatalmi egységeknél meglévő durvaságok megszüntetéséről. Budapest, 1957. március hó 28-án. 6-200/1957.
http://www.betekinto.hu/dokgyujt_7

11 Germuska Pál – Murányi Gábor: A látható légió. Így született a munkásőrség. Heti Világgazdaság, 2001. február 3., 73–77. o.

12 A Munkásőrség Országos Parancsnokának és az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének 1. számú parancsa a Munkásőrség egységei, a rendőri szervek és a karhatalmi alakulatok együttműködéséről Szám: 8-102/1957. 1957. március 9. http://www.betekinto.hu/dokgyujt_4

13 Utasítás a BM. Karhatalomnál szolgálatot teljesítő honvédek és tisztesek számára. 1961. ÁBTL-4.2.-10-178/1961 http://www.abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_178_61.pdf

1961. március 27-én újabb belügyminiszteri parancs szabályozta a karhatalom igénybevételét.¹⁴ A dokumentum bevezetője arról tájékoztat, miért van szükség az 1957-es parancs hatályon kívül helyezésére. Az azóta eltelt időszakban a BM karhatalom alárendeltségében, szervezeti felépítésében és személyi összetételében változások történtek, *Biszkú Béla* belügyminiszter a szervezetet az ORFK alárendeltsége és irányítása alól a belügyminiszter első helyettesének rendelte alá. Egyes megyékben megszűntek a karhatalmi egységek, máshol nagyobb létszámúvá alakították őket. Végül hivatásos állományról sorozott állományra tértek át.

A karhatalmat egyrészt a Magyar Népköztársaság rendje ellen irányuló (megdöntés, gyengítés) célból szervezett csoportosulás, tömegzavarás megakadályozására, feloszlátására, megszüntetésére lehetett igénybe venni, ha ez a rendelkezésre álló rendőri erők erejét meghaladta. Másodszor az állam területére juttatott ellenséges személyek vagy csoportok felkutatására, elfogására, vagy felszámolására. Harmadszor biztosítási – delegációk, speciális vasúti szállítmányok, ünnepségek, sportversenyek – feladatokra, negyedszer súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsított vagy emiatt elítélt bűnözők felkutatására és elfogására, ötödször nagyobb létszámot igénylő razziák végrehajtására, amelyek rendőri szakképzettséget nem igényelnek. Végül elemi csapásokból eredő károk kiterjedésének megakadályozására, ezek területén a közrend, köznyugalom fenntartására.

A karhatalmat a rendőrség részéről a budapesti és megyei főkapitányok vehették igénybe. Század erőig kirendelés útján azon ezred vagy zászlóaljparancsnoktól, amelynek működési területéhez tartozott a megyéjük, zászlóalj erőig a BM karhatalom parancsnokának, ennél nagyobb erő esetén a belügyminiszter első helyettesének engedélyével. A főkapitányok általi igénylésre egy századnál nagyobb erőt nem lehetett rendelkezésre bocsátani. A kirendelt karhatalmi erő a feladat végrehajtásának idejére a kirendelő szerv vezetőjének alárendeltségébe került. A karhatalmi erők elhelyezkedését és működési területét mutatja a *táblázat*.

A parancs előírta, hogy a karhatalmi parancsnokok és a megyei főkapitányok szorosan működjenek együtt, kölcsönösen támogassák és tájékoztatják egymást a karhatalmi egység igénybe vehető létszámáról és harcászultságáról, illetve a megye területén jelentkező ellenséges megmozdulásokról.

¹⁴ A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 006. számú Parancsa. Budapest, 1961. március hó 27-én. Belügyminisztérium 10 – 21/6/1961. BRFK Központi Irattára 1-e-N. BRFK Titkárság 111-01/4-1961.

Karhatalmi egységek és működési területük

Karhatalmi egység	Székhelye	Működési területe (város, megye)
Budapesti Forradalmi Karhatalmi Ezred	Budapest	Nagy-Budapest, Pest
2. Karhatalmi Őrségi Ezred	Pécs	Baranya, Tolna, Somogy
1. Karhatalmi Zászlóalj	Miskolc	Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád
2. Karhatalmi Zászlóalj	Debrecen	Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, Szolnok
3. Karhatalmi Zászlóalj	Szeged	Csongrád, Békés, Bács-Kiskun
4. Karhatalmi Zászlóalj	Szombathely	Vas, Zala, Veszprém
5. Karhatalmi Zászlóalj	Győr	Győr-Sopron, Komárom, Fejér

A *Tihanyi Sándor* alezredes, a főkapitány első helyettese által kiadott végrehajtási utasítás szerint a politikai nyomozó osztály vezetőjének és a közbiztonsági helyettesnek „a főváros területén megmutatkozó, vagy várható ellenséges megnyilvánulásokról a Bp. Forradalmi Karhatalmi Ezred parancsnokát” először április 30-ig, majd szükség szerint negyed-, illetve félévente kellett tájékoztatnia.¹⁵

1961. április 28-án készült el az *Együtműködési terv a BM. Karhatalmi Parancsnokság és a BM. Budapesti Rendőrfőkapitányság között*, amelyet Soós György ezredes, budapesti rendőrfőkapitány és *Valencsák János* vezérőrnagy, a karhatalom parancsnoka írt alá.¹⁶ E szerint a karhatalom rendszeres segítséget nyújt egy századdal a sportrendezvények biztosításában; közös terv alapján kerülhet sor kiürítésre és tömegoszlatásra. A főkapitányság köteles tájékoztatni a karhatalmi parancsnokságot a főváros területén tervezett azon tömegmegmozdulásokról, gyűlésekről, ahol tömegoszlatásra kerülhet sor, 48 órával az esemény előtt. „Sportrendezvényeknél, razziáknál az egységek felhasználása úgy történjen, hogy egy rendőr és két karhatalmista teljesítsen együtt szolgálatot.” A sportrendezvényeken a szükséges intézkedéseket a rendőrség biztosítási parancsnoka határozza meg, végrehajtásukért a karhatalmi alegység parancsnoka a felelős.

Az együtműködési terv rögzítette, hogy „a karhatalmi egységek feladatainak meghatározásánál figyelembe kell venni a karhatalmi kiképzés elveit”. Ezt azért kellett hangsúlyozni, mert „a karhatalmi egységek beosztottjai speciális rendőri szakképzettséggel nem rendelkeznek”, és ennek megfelelő fel-

¹⁵ Végrehajtási utasítás az 1961. évi 006. számú miniszteri parancshoz. Budapest, 1961. április 11. BRFK Központi Irattára 1-e-N. BRFK Titkárság 111-01/4-1961.

¹⁶ Együtműködési terv... Budapest, 1961. április hó 28-án. 00626/1968. sz. BRFK Központi Irattára 1-e-N. BRFK Titkárság 111-01/4-1961.

adatokat lehet meghatározni számukra: biztosítás nyílt területen, kutatás, foglyórzés, -kísérés stb.

Az aktához csatolt melléklet szerint a fővárosi főkapitányság vezetése és az ezred parancsnoksága 1972-ig minden évben közös értekezleten felülvizsgálta az együttműködési tervet, de mivel annak tartalmát „a jövőre nézve is” jónak és reálisnak tartották, nem kívántak változtatni. 1972. január 15-én azonban már arról olvashatunk, hogy „*Dr. Vörös Balogh István r. ezds. Közbiztonsági helyettes elvtárs tájékoztatása szerint az együttműködési terv újbóli felülvizsgálására nem került sor; tekintettel arra, hogy néhány hónapon belül várható magasabb jogszabályi rendelkezés megjelenése*”. A májusi feljegyzés pedig már jelzi, hogy a közeljövőben változás lesz, mivel „*a parancstervezet elkészült és jóváhagyásra a Belügyminiszter elvtársnak felterjesztették*”, de kibocsátásának időpontja még ismeretlen.

Pap János belügyminiszter a BM karhatalom számára 1962 decemberében kiadott parancsában utasította a karhatalmi parancsnokságot, hogy „*dolgozza ki a »Különleges rendeltetésű erők« elleni harc megvívásának elveit és módszereit gyakoroltassa be az egységeket ilyenirányú tevékenységek végrehajtására*”, valamint szorosabbá kell tenniük az együttműködést a fegyveres erőkkel.¹⁷

Meg kell jegyezni, hogy a honvédelmi bizottság 1962-ben elrendelte a munkásőrség közbiztonsági és karhatalmi célú felhasználását is (elemi csapások és tömegszerencsétlenség esetén a rend helyreállítása, belső zavargások megszüntetése, rendezvénybiztosítás) más fegyveres szervekkel történő együttműködés keretében.¹⁸

A bizottság határozata alapján készült el a rendőrség, a határőrség, a munkásőrség és a karhatalom együttes alkalmazásának országos terve 1963. január 23-án. Aláírói *Kőrösi György* rendőr ezredes, BM II. főcsoportfőnök, *Korom Mihály* vezérőrnagy, a BM Határőrség országos parancsnoka, *Papp Árpád*, a munkásőrség országos parancsnoka és *Valencsák János* vezérőrnagy, a BM karhatalom parancsnoka.¹⁹ A békeidőben történő közös fellépést a belügyminiszter első helyettese irányítja, helyettese a munkásőrség orszá-

¹⁷ A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 0043. számú parancsa. Budapest, 1962. december 27. ÁBTL 4.2. – 10-21/43/1962.

http://www.abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_21_43_1962.pdf

¹⁸ 5/140/1962. sz. Honvédelmi Bizottság határozata a BM fegyveres szervei (rendőrség, határőrség, karhatalom) és a munkásőrség együttműködéséről a Magyar Népköztársaság belső rendje biztosítása érdekében.

¹⁹ A tervet Pap János belügyminiszter „Belügyminisztérium 10-332/1963.” szám alatt hagyta jóvá. BRFK Központi Irattára 1-e-N 01-06. BRFK Titkárság

gos parancsnoka. A riasztási normákat rendőrök és munkásőrök részére négy órában, határőrök és karhatalmisták részére két órában határozták meg. A rendőrség, határőrség, karhatalom részére országos jelentőségű esemény bekövetkezésekor a belügyminiszter, a munkásőrség részére a MSZMP KB első titkára adhatott engedélyt az együttes alkalmazásra.

Ennek alapján készült el márciusra a BRFK, a karhatalom fővárosi egysége és a budapesti munkásőrség „rendkívüli események idején történő együttes alkalmazásának szabályozása”.²⁰ Aláírói Soós György rendőr ezredes a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője és *Ruzsbatzky László*, a munkásőrség budapesti parancsnoka. A riasztási normaidőt a belső karhatalom részére két, rendőrök részére három, munkásőrök részére négy órában határozták meg. Az országos együttműködéshez hasonlóan a fővárosban a budapesti rendőr-főkapitány és a MSZMP Budapesti Pártbizottság első titkára – kerületi események esetében a MSZMP kerületi pártbizottság első titkára – engedélyével lehetett közös fellépést végrehajtani.

A kerületi kapitányságvezetőknek és munkásőrparancsnokoknak az előbbi parancs alapján kellett még márciusban elkészíteniük az együttműködési tervet.

1963. december 21-én jelent meg Kőrösi György rendőr vezérőrnagy, belügyminiszter-helyettes és Papp Árpádnak, a munkásőrség országos parancsnokának közös parancsa a két szervezet fokozottabb együttműködéséről.²¹ Ebben elsősorban a közös munkával – járőrözés stb. – kapcsolatos szabályokat rögzítették, és hogy melyek azok a tevékenységek, amelyeket a munkásőrök önállóan végezhetnek. Foglalkozott a munkásőrök oktatásával, rendészeti képzésével.

A BM-sorállomány rendszeres politikai nevelésben és harckiképzésben részesült, így alkalmassá vált szolgálati feladatainak végrehajtására. A csapatevékenységet igénylő állambiztonsági, közbiztonsági és biztosítási feladatokat (például hadsereggyakorlatok körzeteinek lezárása) végezte, őrizte a kiemelt fontosságú objektumokat, a különleges elbírálás alá eső vasúti szállítmányokat. Részt vett az állami és pártvezetők utazásának biztosításában, eredményesen hajtotta végre hét éven keresztül a határműszaki és árvízve-

²⁰ A Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetőjének és a munkásőrség budapesti parancsnokának 1. sz. közös parancsa. Budapest, 1963. március 6. BRFK Központi Irattára 1-e-N 01-06. BRFK Titkárság, 111-035/1963.

²¹ A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének és a Munkásőrség Országos Parancsnoka 0013. számú közös parancsa. Budapest, 1963. december 21. ÁBTL 4.2. – 10-27/13/1963.
http://www.abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_27_13_63.pdf

szély-elhárítási feladatokat, a csaknem minden esztendőben ismétlődő állat-egészségügyi zárlatokat. Kiemelkedő teljesítményt nyújtottak az 1965. évi dunai és az 1970. évi tiszai árvíz idején. A hetvenes években jelentősen megváltozott az a társadalmi-gazdasági környezet, amelyre eredetileg a karhatalmi feladatokat meghatározták. A belügyi munka súlypontja – az állambiztonsági területet leszámítva – a hagyományos közrend-közbiztonság megszilárdítása irányába tevődött át. Ennek megfelelően a szakszerűséget szem előtt tartva képezték ki a karhatalmi állományt, s a karhatalmista a rendőr segítőjeként, mint járőrtárs vett részt a közterületi szolgálatban.

Az MSZMP Központi Bizottsága 1969. november 26–28-án foglalkozott a karhatalmi feladatok újraszabályozásával, majd közel egy év múlva a Politikai Bizottság meghozta erre vonatkozó döntését. A Központi Bizottság abból indult ki, hogy az országban nincsenek a szocializmus építésével szembenálló osztályok. Ezért az állam elnyomó szerepe folyamatosan csökken, a belső rend megszilárdítása lehetővé teszi a karhatalmi erő átalakítását.

A Politikai Bizottság 1970. október 20-án határozatot hozott a karhatalmi feladatok új módon történő megoldására, és intézkedett, hogy erre a célra a belügyi erők mellett a néphadsereg és a munkásőrség kijelölt erői is rendelkezésre álljanak. Az alakulatokat készenléti rendőri erővé kell átszervezni, Budapesten egy ezerhatszáz fős készenléti rendőri ezred, Miskolcon egy hat-száz fős zászlóalj létrehozásával, amelyeket 1975-ig kell feltölteni hivatásosokkal.

Ezután a belügyminiszter, a honvédelmi miniszter, a munkásőrség országos parancsnoka és az Országos Tervhivatal elnöke közösen előterjesztette részletes tervét a Minisztertanács honvédelmi bizottságának, amely a végleges döntést meghozta.²² A határozat kimondta, hogy a karhatalmi feladatok irányítása, tervezése, szervezése, végrehajtása békeidőben és a mozgósítási időszakban egyaránt a Belügyminisztérium feladata, és azt belügyi erőkkel kell megoldani. Szükség esetén bevonandók a munkásőrség helyi erői, s ha ők sem elegendők, a Magyar Néphadsereg kijelölt egységeit kell igénybe venni. A honvédelmi bizottság utasította a belügyminisztert, hogy a Készenléti Rendőri Ezred felállításával párhuzamosan szüntesse meg a BM Karhatalom Országos Parancsnokságát, és csapatait és az új ezredet töltsse fel hivatásos állománnyal. Az „átállítás” a tervek szerint négy ütemben zajlott. 1971-ben – egyebek között – őrzési feladatok (hajmáskéri robbanóanyag-

²² A Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága 2/221/1971. számú határozata a karhatalmi feladatok megoldásáról.

raktár, BM-rádióállomások stb.) átadásával, az ezred egy budapesti századának és egy miskolci szakaszának felállításával kezdődött, és 1974-ben a Készenléti Rendőri Ezred budapesti és miskolci még hiányzó alegységeinek felállításával fejeződött be.²³

A Készenléti Rendőri Ezred elsőrendű feladata a népköztársaság állami és társadalmi rendjét veszélyeztető belső ellenséges tevékenység, az ország közbiztonságát, törvényes rendjét súlyosan veszélyeztető tömegjellegű megmozdulás megakadályozása, illetve elfojtása, a törvényes rend helyreállítása volt. A rendfenntartásban súlyos elemi csapások, tömegszerencsétlenségek esetén is szerepe volt az alakulatnak. A területi rendőri szervekkel együttműködve az ezred részt vett a közrendvédelmi és rendezvénybiztosítási feladatok ellátásában is, fontos létesítményeket és szállítmányokat őrzött.

A honvédelmi bizottság határozata alapján adta ki a belügyminiszter a *A BM Karhatalom átszervezése készenléti rendőri alakulattá* című parancsát.²⁴ Majd egy újabb parancsban 1973. június 1-jével hatálytalanította a 006/1961. sz. BM parancsot, és ettől kezdve – a karhatalmi „önállóság” megszűnése miatt – nem kellett együttműködési tervet készíteni.²⁵ Ezt követte a belügyminiszter, a honvédelmi miniszter és a munkásőrség országos parancsnokának az első, a második és harmadik lépcsős csapattevékenységet közösen szabályozó parancsa.²⁶

Tisztázták az egyes szervek közötti hatásköri és felelősséghatárokat, meghatározták a Készenléti Rendőri Ezred feladatát.

1. Karhatalmi, fegyveres biztosítási és őrségi feladatok:

- a) A Magyar Népköztársaságban karhatalmi feladat az a belbiztonsági csapattevékenység, amely biztosítja
- a népköztársaság állami és társadalmi rendjének veszélyeztetésére, illetve megdöntésére irányuló belső ellenséges tevékenység megakadályozását, elfojtását;
 - az ország közbiztonságát, törvényes rendjét súlyosan veszélyeztető tömegjellegű tevékenység megakadályozását, a törvényes rend helyreállítását;

23 Ütemterv a karhatalmi feladatok megoldására vonatkozó 2/221/1971. számú HB határozat végrehajtására, a BM Karhatalmat érintő kérdésekben. Kőrösi György r. vezérőrnagy miniszterhelyettes. Budapest, 1971. május 15. <http://osaarchivum.org/files/fa/357/2/1/5-7.pdf>

24 009/1971. BM. sz. parancs

25 015/1972. BM. sz. parancs

26 BM–HM–MOP 01/1972. sz. parancs.

- súlyosabb elemi csapások, tömegszerencsétlenségek esetén a rend helyreállítását és fenntartását.
- b) Fegyveres biztosítási feladat az a csapaterővel végrehajtandó tevékenység, amelynek célja meghatározott esetekben a személy- és vagyonbiztonság védelme, a rend fenntartása, valamint az ezen esetekre előírt szabályok érvényre juttatása.
- c) Őrségi feladat a meghatározott vezető szervek, honvédelem szempontjából fontos létesítmények és szállítmányok őrzése és rendkívüli viszonyok közötti védelme.
- 2. A karhatalmi biztosítási és őrségi feladatok megoldása békében és rendkívüli viszonyok között:
 - a) A karhatalmi feladatok megoldása a népköztársaságunk valamennyi fegyveres erejének és fegyveres testületének együttes kötelessége.
 - b) A végrehajtás során első lépcsőben a belügyi, másodikban a munkásőrség és harmadik lépcsőben a néphadsereg erőivel kell számolni.
 - c) A biztosítási feladatok irányításáért, tervezéséért, szervezéséért és végrehajtásáért alapvetően a Belügyminisztérium a felelős.
- 3. Az ezred készenléti jellegének fenntartása mellett a területi rendőri szervekkel együttműködve vegyen részt:
 - a közrend és a közbiztonság nagyobb mérvű megzavarása esetén a rend helyreállításában;
 - a felfegyverzett vagy súlyos bűncselekménnyel gyanúsított, őrizetből megszökött, körözött személyek felkutatásában, elfogásában;
 - nagyobb jellegű közbiztonsági akcióban;
 - közbiztonsági járőrszolgálatban;
 - párt- és állami vezetők vasúton, közúton történő utazásának biztosításában;
 - tömegszerencsétlenség, nagyobb elemi csapás helyszínének és a mentési munkálatok zavartalanságának biztosításában, a közrend, közbiztonság fenntartásában;
 - jelentősebb politikai, kulturális és sportrendezvények biztosításában.

A Készenléti Rendőri Ezred feladatait az ország egész területén végezte, de kiemelten a fővárosban és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Miután 1973-ban kimondták, hogy az ezredre a hatályos jogszabályoknak a BM karhatalomra vonatkozó rendelkezései érvényesek, az Elnöki Tanács 1957. évi határozata alapján a Készenléti Rendőri Ezred neve elé került a forradalmi jelző is. Négy évvel később a belügyminiszter törölte a funkcionális feladatokból

egyébként is következő készenléti jelzöt, így az egység neve Forradalmi Rendőri Ezredre változott.²⁷ A rendőri ezred felügyeletét 1972 és 1974 között a belügyminiszter-helyettes, 1974 áprilisától, a Közbiztonsági és Közlekedési Csoportfőnökség összevonása után a II/II. csoportfőnök, majd az Országos Rendőr-főkapitányság létrehozása után a főkapitány közbiztonsági és közlekedési helyettese látta el. A terrorizmus nemzetközi méretűvé válása, majd konkrétan a Balassagyarmaton 1973-ban elkövetett terrorcselekmény után a belügyminiszter utasítást adott akciószakaszok felállítására.

1976. június 1-jétől az ezred rendőrei járőrtársként szereztek gyakorlatot a BRFK szervezetébe tartozó vonatkísérő alosztály tapasztalt járőrvezetői mellett. A cél az volt, hogy a pályaudvarokon és vonatokon megteremtsék a szubjektív biztonságot. 1978-tól a belügyi vezetés döntése alapján az ezred rendőrei látták el a távolsági, valamint a Budapest és Miskolc agglomerációs övezetében közlekedő személyszállító vonatok biztosítását.

Az eredeti terv szerint 1974. december 31-ig kellett volna feltölteni az ezredet, de a fővárosi és miskolci, illetve a két város környéki toborzás nem hozta a kívánt létszámot. A propagandatevékenységet kiterjesztették az egész országra, de így is csak 1976. április 1-jére sikerült megvalósítani a feltöltést. A Készenléti Rendőri Ezrednél támasztott kimagasló követelményrendszer és a fokozott terhelés miatt azonban jelentős méreteket öltött a fluktuáció. A zömmel vidéki állomány szolgálatba és szolgálatból három-négy órát utazott, sokan még többet, ők a szállón laktak, s csak ritkábban térhettek haza. A szolgálatsszervezésből adódóan havonta legalább három szolgálat esett szombatra, vasárnapra vagy ünnepnapra. A létszámhiány – beleértve a vezényelt, alapfokú képzésen résztvevőket is – miatt a rendszeresített állomány hetvennyolcvan százaléka túlórában teljesített szolgálatot. A fluktuáció miatt az ezrednél bevezették a próbaidős szolgálatot; a hat hónap alatt kiderült a rendőr alkalmassága, képessége. Ettől persze a létszámhiány nem csökkent.

A Készenléti Rendőri Ezred állományát a rendőrképző iskolák mellett saját szervezésű tanfolyamokon képezték ki. A gyakorlati munkát a fiatal rendőrök a fővárosi és miskolci rendőrkapitányságok tapasztalt járőrvezetői mellett sajátították el. A parancsnoki állomány katonai főiskolát végzett tisztjei féléves átképzésen vettek részt, a többiek a BM Rendőrtiszt Főiskoláján sajátították el a rendvédelmi ismereteket. 1974-től a századok és szakaszok élén, az ezredtörzsben már szakképzett tisztek látták el a szolgálatot. Ezek a középszintű vezetők a Rendőrtiszt Főiskolán kívül a Szovjetunió belügyi

²⁷ 16/1973. sz. és 4/1977. sz. belügyminiszteri parancs

akadémiáján szerezték diplomájukat. A felső vezetők a tudományegyetemek jogi és bölcsészettudományi karain, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia összefegyvernemi parancsnoki, felderítő és hadtáp szakán és a kor követelményrendszerének megfelelően a Marxista–Leninista Esti Egyetem szakosító szakán tanultak. Az alsó szintű vezetők beiskolázására a Marxista–Leninista Esti Egyetemre, az öt hónapos pártiskolába vagy a Kun Béla Zászlósképző Iskolába került sor. Érettségi bizonyítványt az I. László Gimnázium kihelyezett tagozatán szerezhettek a rendőrök. A beosztott állomány a fővárosi és miskolci tiszthelyettes-képző iskolákban sajátította el a szakmát, politikai képzésüket a Készenléti Rendőri Ezrednél szervezett kétéves marxista–leninista oktatás keretében oldották meg.

1981-ben a honvédelmi bizottság határozata új lehetőséget teremtett a rendvédelmi szerveknél a létszámhiány csökkentésére. Nemcsak a létszám, hanem az iskolai végzettségi szint is emelkedett: a két hónapos katonai szolgálat után jelentkezők jelentős hányada érettségizett volt. A párt- és KISZ-szervek vállaltak védnökséget e fiatalok fölött, akik előmenetelük és a szociális juttatások érdekében részt vettek a mozgalmi munkában.

A Készenléti Rendőri Ezred életében az 1983-as év hozta a következő nagy változást, amikor ismét az új követelményekhez igazították a szervezet tevékenységét.²⁸ Tíz év alatt jelentősen kibővült a működési és tevékenységi terület. A napi közrendvédelmi és közlekedésrendészeti szolgálatot a fővároson túlra, Pest megyére is kiterjesztették, de a Budapesti Rendőr-főkapitányság továbbra is elsőbbséget élvezett. Budapesten gondoskodnia kellett a város részleges lezárásáról, a kivezető utak zárt őrzéséről. Az ezred állambiztonsági és operatív bűnügyi feladatokat végzett, a terrorcselekményeknek nemcsak a felszámolásában, hanem a megelőzésében is részt vett. Tűzszerészei az állam- és közbiztonság védelmében dolgoztak. Gyors beavatkozás esetén kidolgozott terv nélkül is központi rendeltetésű csapaterőként kellett működnie a karhatalmi feladatok végrehajtásában.

A budapesti három zászlóalj szervezete azonos volt, a zászlóaljparancsnok – a törzsfőnökből és a szolgálatvezető tisztből álló – törzsén és a századparancsnokon keresztül irányította a három századot. A miskolci Stromfeld Aurél lakatnyában elhelyezett 4. zászlóalj önálló gazdálkodást folytató, kihelyezett alegységként működött, szervezése ezért szükségképpen az ezredparancsnokság szervezetéhez hasonlóan alakult. A századparancsnokból és a szolgálatvezetőből álló törzsből, egy-egy akció- és három-három rendőrszakaszból épültek fel.

²⁸ 5/1983. sz. belügyminiszteri parancs

A Készenléti Rendőri Ezred speciális akcióegységeinek igénybevételét a belügyminisztériumi államtitkár, a közbiztonsági miniszterhelyettes, az országos rendőrfőkapitány közbiztonsági és közlekedési helyettese, munkaidőn kívül a BM főigazgatási osztály ügyeletvezetője, a miniszteri ügyelet vezetője engedélyezhette. Még az 1977-ben hozott szervezeti intézkedések nyomán alakult meg a közbiztonsági, a személyzeti, a híradó osztály és a gépjármű szolgálati alosztály. A közművelődési és kulturális nevelőmunka érdekében az ezredparancsnokságon és a zászlóaljknál egy-egy közművelődési főelőadói státust hoztak létre. Az akciószakaszok korszerű működtetése érdekében még 1979-ben akció alosztályt szerveztek, a tűzszerész feladatok ellátására 1983-ban tűzszerész alosztályt. A Magyar Nemzeti Bank pénz- és értékszállítmányainak biztosítására az ezredtörzs keretén belül pénzkísérő alosztály létesült.

Az ezred alegységei váltásos szolgálati időrendszerben dolgoztak: a 24 órás szolgálatot 48 óra szabadidő követte. Az állomány járőrszolgálatban a 24 órából 12-14 órát közterületen, a többit a laktanyában készségi szolgálatban töltötte. Naponta kétszer harminc perc munkaközi szünet, a készségi szolgálatban minimum négy óra alvással tölthető pihenőidő illette meg. Eleinte a zászlóalj egy-egy százada teljesített szolgálatot, ami bonyolulttá tette az irányítást. 1984. január 1-jétől a századok azonos napon történő szolgálatteljesítése lehetővé tette a zászlóaljtörzsek megfelelő önállóságát. Ezáltal lazult a zászlóalj és alegységek ezredtörzs általi direkt irányítása, csökkentek a formális elemek. Az ügyrenden kívül ezredparancsnoki és törzsfőnöki parancsok, utasítások szabályozták a munkamegosztást és a funkcionális tevékenységet. Ezek meghatározták a tevékenység minden területét, a szakasz- és rajparancsnokok feladatait.

A belügyi irányítás nagy hangsúlyt helyezett a Készenléti Rendőri Ezred állományának politikai nevelésére. Ennek érdekében politikai helyettesi státust hoztak létre az ezrednél, a zászlóaljknál és a századoknál. 1979-ben négy pártvezetőséget alakítottak, ezek köztes szerepet töltöttek be az ezred pártbizottsága és a tizenkét pártalapszervezet között. Így létrejött a Készenléti Rendőri Ezred kettős irányítása: a szakmai az ORFK-n keresztül, a politikai a BM pártbizottságon, illetve a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőrfőkapitányság Pártbizottságán keresztül. A politikai feladatokat, a szakmai és politikai vezetés együttműködését, a hatásköröket az MSZMP PB 1967. november 14-i határozata, a konkrét teendőket a BM pártbizottság 1969. szeptember 2-i állásfoglalása tartalmazta. A vezetés személyi feltételeinek alakulására rányomta bélyegét, hogy az ezred a Belügyminisztérium kádertartaléka volt. Ennek megfelelően próbálták érvényesíteni az MSZMP KB

1973. november 28-i határozatában lefektetett hármas követelményt: a politikai alkalmasságot (politikai elvhűség és elkötelezettség, kommunista erkölcsi normák szerinti életmód), a magas fokú hivatástudatot (igazságosság, határozottság, felelősségtudat) és a képzettséget.

A nyolcvanas évek közepétől előtérbe került a közrend-közbiztonság fenntartása, a közterületek folyamatos rendőri ellenőrzésének megteremtése, a bűnüldözés hatékonyságának fokozása. Ezért az ezred alegységeit is a közbiztonsági szolgálat széles skáláján vezényelték ki naponta a közterületre. Dolgoztak közlekedési és közbiztonsági gyalogos és mozgóórként, URH gépkocsizó, vonatkísérő, vízi rendészeti járőrként, razziaszolgálatot teljesítettek. A gépkocsizó járőrök kezdetben a kerületi kapitányságok, később a közbiztonsági parancsnokság alárendeltségében, végül a BRFK Központi Ügyeletének irányításával végezték munkájukat.

Kísérletként 1984-ben hat Babetta segédmotor-kerékpárt próbáltak ki közbiztonsági szolgálatban; három hónapon keresztül naponta ketten teljesítettek szolgálatot különböző útvonalon. Az első tapasztalatok szerint a segédmotoros rendőrök mozgékonyabbak voltak gépkocsizó társaiknál, ezért javasolták, hogy az üzembiztosabb és gyorsabb Simson kismotorral szereljék fel őket. Később kiderült, hogy – civil társaikhoz hasonlóan – ezek a rendőrök fokozott balesetveszélynek vannak kitéve, nincs a kismotorra alkalmas szolgálati öltözet és megoldatlan a hírközlési rendszer menet közbeni működtetése.

A szolgálati csoportnak az erőket igénylő rendőrkapitányságokra történő ki- és beszállítása 1985 közepéig az ezred gépjárműivel történt. Ekkortól kísérletképpen – néhány, a metró vonalához közel eső kapitányságra és onnan vissza a laktanyába – 5 és 23 óra között tömegközlekedéssel utazott az állomány.

1985 utolsó negyedévében egy-három hónapra tartósan a bűnügyi-közbiztonsági szempontból legfertőzöttebb kerületekbe vezényelték rendőröket az ezredtől. A közbiztonság jelentősen javult ugyan ezeken a helyeken, de a csökkenéssel egyenes arányban nőtt az intézkedést igénylő esetek száma a szomszédos kerületekben. Az ezred a közbiztonsági járőrszolgálatát a vezénylési helyen kapott útiránytervek, őrutasítás alapján látta el. A 19/1978. számú belügyminiszteri, valamint a végrehajtására kiadott 14/1978. számú belügyminiszter-helyettesi és a 6/1979., valamint az ezt módosító 5/1984. számú ORFK közbiztonsági és közlekedési helyettesi intézkedések alapján 1978 óta fokozódó aktivitással vettek részt a távolsági, valamint a főváros és Miskolc agglomerációs övezetében közlekedő személyszállító vonatok kísérésében és rendőri ellenőrzésében. Az önálló szolgálat megkezdése előtt 1976. június 1-jétől az ezred rendőrei járőrtársként szereztek gyakorlatot a

BRFK Gépkocsijárőr és Őrszolgálati Parancsnokság vonatkísérő alosztály tapasztalt vonatkísérő járőrvezetői mellett, megismerkedtek a szolgálat gyakorlatával, a kísérés sajátosságaival. Az állomány célirányos vezénylésével igyekeztek megoldani, hogy a vonatokon, a pályaudvarokon és az állomásokon ott és akkor legyen rendőr, ahol és amikor arra szükség van.

A szolgálat szervezés során minden esetben figyelembe vették a labdarúgó NB I sorsolását, valamint a nagyobb, állandó közönséget vonzó zenekarok vidéki fellépéseinek időpontját, az érintett vonatokra esetenként megerősített járőrszolgálatot vezényeltek. Végül teljesen új feladatot jelentett a Forma-1 versenyek biztosítása.

1981 májusától a készségi szakaszok havonta öt-nyolc esetben, négy-négy órás időtartamban önálló akciókat hajtottak végre. A fluktuáció következményeként a századok rendszeresen hatvan-hetven százalékos feltöltöttséggel teljesítettek szolgálatot a fennmaradó harminc-negyven százalék vagy létszámhiánnyal jelentkezett, vagy vezényeltként alapfokú képzésben vett részt. 1985-ben az ezred állománya kulturált, korszerű, tíz-tizenhat fős körletbe került. Kialakultak a sajátos szolgálati feladatokhoz igazodó forgalmi rendszerek. Elvégezték a budapesti távbeszélő-alközpont és alapítvány teljes felújítását, az elavult távgépíró berendezések korszerűsítését. Az ezred ügylet átépítésével javult az operatív vezetés, irányítás, az állomány gyors értesítésének technikai feltételrendszere. Folyamatossá vált az állomány által igazoltatott személyek adatainak számítógépes feldolgozása, bevezették a kiértesítést, a számítógépes nyilvántartást. A laktanya őrzésvédelmének biztonságosabbá tétele érdekében Budapesten és Miskolcon fejlett biztonságtechnikai eszközöket telepítettek.

1986. november 24-én a BM Forradalmi Rendőri Ezredét – fennállásának tizenötödik évfordulóján – a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Vörös Csillag érdemrenddel tüntette ki.

IRODALOM

Aggod József: Pufajkások. A Budapesti Karhatalmi Forradalmi Ezred történetéből. Budapest, 1986

Czink János: Történeti hűséggel, politikai felelősséggel. A Belügyminisztérium és szervei újjászervezése, a hatalom megszilárdításáért kifejtett tevékenysége. Budapest, 1985

Forró János: A Kádár-rendszer rendvédelmi szervezetei a BM Karhatalom és a Készenléti Rendőri Ezred. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2011/23.

Germuska Pál – Murányi Gábor: A látható légión. Így született a munkásőrség. *Heti Világgazdaság*, 2001. február 3.

- Keserű István:** A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után (1919–1924). *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 1994/5., 86. o.
- Kollár Nóra (szerk.):** A fővárosi rendőrség története (1914-ig). Budapest, 1996
- Rácz Lajos:** A magyar belügyi szervek története (1948-1957). RTF-jegyzet. Budapest, 1988
- Sas Ferenc:** A 125 éves fővárosi rendőrség története. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2006
- Szegeczki László:** A BM szervek története a szocializmus alapjai lerakását követő időszakban. RTF-jegyzet. Budapest, 1985
- Szilvási Ferenc:** Rendőrlaktanya a Mosonyiban (1886-1986). Budapest, 1986
- Tamás Ernő:** A budapesti államrendőrség története. A hatvanéves magyar rendőrség. Budapest, 1943
- Tarján G. Gábor:** A rendőri csapaterő (karhatalom) történetéből. *Főiskolai Figyelő*, 1999/1.